

5.4.2024

Kannanotto: EHYTin 3 + 1 ratkaisua kehysriiheen – haittaverot käyttöön ja panostus ennaltaehkäisyyn

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen finanssipolitiikan tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys. Hallitus on kokoontumassa huhtikuussa 2024 kehysriiheen, jossa määritellään taloudelliset raamit tuleville vuosille.

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry katsoo, että hallituksen tulee edistää talouskasvua tukevaa, vastuullista ja ennaltaehkäisevää päihdepolitiikkaa. Päihteillä on kaksi päävaikutusta toimivaan kansantalouteen: päihteet sekä *lisäävät julkisen sektorin kustannuksia* että *vähentävät veronmaksajien määrää*.

Päihteiden käyttö ei ole vain sosiaali- ja terveysalaa koskeva kysymys, koska päihdehaitat kohdistuvat monelle eri yhteiskunnan sektorille. Esimerkiksi talous- ja elinkeinonäkökulmasta tarkastellen päihteet alentavat työllisyysastetta, heikentävät työn tuottavuutta sekä lisäävät työpoissaoloja. Alkoholi vaikuttaa kielteisesti myös sisäiseen ja kansalliseen turvallisuuteen, sitoen arvokkaita viranomaisresursseja muun muassa poliisin ja pelastustoimen osalta.

EHYT esittää kehysriiheessä huomioitavaksi:

1. Kiristetään alkoholiveroa ja perutaan olutveron kevennys

Maailman terveysjärjestö WHO ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD ovat korostaneet, että alkoholin hinta, saatavuus ja markkinointi ovat keskeisiä tekijöitä alkoholikulutuksen ja -haittojen hillitsemisessä. Alkoholista syntyy miljardiluokan vuosittaiset välittömät ja välilliset haittakustannukset suomalaiselle yhteiskunnalle.

OECD on laskenut, että pelkästään alkoholin aiheuttamat haitat alentavat Suomen bruttokansantuotetta 2,6 prosenttia. Laskelma otti huomioon alkoholin vaikutukset terveydenhoitokustannuksiin sekä työn tuottavuuteen. Menetyksen kansantalousvaikutuksen korvaamiseksi Suomen täytyisi nostaa veroastetta 369 euroa per henkilö per vuosi.

Alkoholiveroa korottamalla voidaan paitsi lisätä verokertymää myös vaikuttaa suoraan alkoholinkulutukseen ja alkoholinkäytöstä aiheutuvien haittojen kustannuksiin.

EHYT esittää:

- Perutaan oluen verokevennykset (+25 miljoonaa euroa).
- Toimeenpannaan yleinen alkoholiveron tasokorotus.

2. Nostetaan tupakka- ja nikotiini tuotteiden veroja

Tupakka- ja nikotiini tuotteet ovat haitallisia terveydelle sekä lisäävät sairaustaakkaa. Tupakkaveron nostaminen on yksi, ja tutkimusti erittäin tehokas keino nuorten tupakoinnin ehkäisemiseen, lopettamiseen kannustamiseen sekä tätä kautta väestöryhmien välisten terveyserojen kaventamiseen.

Valtion kannalta tupakkaveron nostaminen on myös kustannustehokasta: tupakoinnin vähentyessä pienenevät myös siitä johtuvat haitat sekä valtiolle koituvat sote-kustannukset. Samalla valtio saa kaivattuja lisätuloja.

Suomi on eduskunnan päätöksellä, 180 muun maan kanssa ratifioinut kansainvälisen tupakkapuitesopimuksen (FCTC). Sen mukaan verotus on keskeinen tupakkapolitiikan instrumentti. OECD on osaltaan suositellut, että tupakkaveroa laajennetaan sähkösavukkeisiin sekä uusiin nikotiinituotteisiin.

EHYT esittää:

- Toteutetaan suunnitellut tupakkaveron korotukset (+100 miljoonaa euroa).
- Toimeenpannaan tasokorotus uusien nikotiinituotteiden verotukseen.

3. Ennaltaehkäisy on kustannustehokkaampaa kuin hoito ja korjaava työ

Taloudellisesti on lyhytnäköistä, mikäli hyvinvointialueet vähentävät resurssejaan merkittävästi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä järjestöjen ehkäisevän työn tukemisesta. Useimmilla hyvinvointialueilla alkoholi on merkittävin vältettävissä olevien ja ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien aiheuttaja.

EHYT katsoo, että hallituksen esitykset alkoholikaupan laajentamisesta eivät ole kannatettavia ja ne tulisi perua. Hallitus on suunnitellut väkevämpien alkoholijuomien tuomista ruokakauppoihin ja alkoholin kotiinkuljetuksen sallimista. Nämä toimenpiteet tulisivat lisäämään alkoholiin liitännäisiä kustannuksia ja muita haittoja entisestään. Hallituksen esittämät toimet eivät tuo taloudellisia säästöjä vaan uhkaavat lisätä kustannuksia useilla eri hallinnonaloilla.

EHYT esittää:

- Varmistetaan riittävät resurssit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen päätettäessä hyvinvointialueiden rahoituksesta. Panostetaan päihdehaittojen ehkäisyyn.
- Turvataan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) resurssit ehkäisevän päihdetyön valtakunnalliseen koordinaatioon ja tiedontuotantoon yhteistyössä järjestöjen kanssa.

+1 Järjestöihin panostaminen on investointi kriisinkestävyyteen

Kehysriihessä on tärkeää tiedostaa kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen tärkeys osana toimivaa demokratiaa sekä suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyyttä. Sosiaali- ja terveystalouden järjestöt tuottavat suomalaisille merkittävän määrän terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta. Järjestöillä on myös tärkeä rooli yhteiskunnan turvaverkkojen paikkaajana ja kaikkein huono-osaisimpien kansalaisten auttajina.

Sote-alan järjestöt vähentävät merkittävästi sosiaali- ja terveystalouden hyvinvointialueilla koituvia kustannuksia ja kaventavat väestöryhmien välistä eriarvoisuutta. Järjestöt lisäävät osallisuutta ja antavat ihmisille mahdollisuuden osallistua yhteisen hyvän rakentamiseen.

EHYT esittää:

- Perutaan vuodelle 2027 kaavailtu 100 miljoonan euron leikkaus sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuksiin. Pidemmällä aikavälillä sote-järjestöjen tekemä työ tuo panostukseen suhteutettuna merkittäviä kustannussäästöjä kansantaloudelle ja -terveydelle.

Lisätietoja: Toiminnanjohtaja Juha Mikkonen, EHYT ry, p. 050 527 4780 tai juha.mikkonen@ehyt.fi